

Тетяна Матвійчук, Ірина Житар

У К Р А Ї Н С Ь К А   М О В А

ТЕОРІЯ, ВПРАВИ, ТЕСТИ

*Навчальний посібник
для підготовки до іспитів та ЗНО*

2-ге видання перероблене й доповнене

Київ
Видавництво Ліра-К
2017

УДК 811.161.2
ББК 81.2 УКР я723
М 33

Рецензенти:

Г. П. Красівська — канд. філол. наук, доцент кафедри українознавства Вінницького національного медичного університету імені М. І. Пирогова;

І. Ю. Давиденко — канд. філол. наук, учитель-методист вищої категорії загальноосвітнього навчального закладу I-III ступенів «Спеціалізована школа №193 з поглибленим вивченням української мови і літератури» Подільського району м. Києва.

Матвійчук Т., Житар І.

М 33 Українська мова : теорія, вправи, тести : навч. посібник для підготовки до іспитів та ЗНО / Матвійчук Т., Житар І. – 2-ге вид. перероб. й доп. – Київ: Видавництво Ліра-К, 2017. – 452 с.

ISBN 978-617-7320-73-8

Посібник призначений для інтенсивного повторення навчального матеріалу з української мови та закріплення навичок грамотного письма. Він може бути використаний для підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання. У посібнику подано теоретичний матеріал, вправи й тестові завдання до кожної теми. Його зміст відповідає програмі підготовки до ЗНО.

Призначений для старшокласників, абітурієнтів, викладачів та всіх, хто цікавиться українською мовою.

УДК 811.161.2
ББК 81.2 УКР я723

ISBN 978-617-7320-73-8

© Матвійчук Т. П.,
Житар І. В., 2017
© Видавництво Ліра-К, 2017

ЗМІСТ

Фонетика. Орфоепія. Графіка. Орфографія.....	4
§ 1. Фонетика.....	4
§ 2. Склад.....	8
§ 3. Наголос.....	10
§ 4. Чергування голосних звуків.....	13
§ 5. Чергування у – в, і – й.....	18
§ 6. Зміни приголосних при словотворенні та формотворенні.....	24
§ 7. Спрощення груп приголосних.....	28
§ 8. Правопис ненаголошених голосних.....	30
§ 9. Правопис префіксів.....	33
§ 10. Вживання апострофа.....	37
§ 11. Вживання знака м'якшення.....	40
§ 12. Подвоєння букв на позначення подвоєних звуків внаслідок збігу та подовжених приголосних звуків.....	45
§ 13. Подвоєння букв у словах іншомовного походження.....	49
§ 14. Правопис слів іншомовного походження.....	52
§ 15. Уживання великої літери у власних назвах.....	56
§ 16. Правопис складних слів.....	63
§ 17. Правопис прислівників.....	73
§ 18. Правопис службових частин мови.....	80
§ 19. Правопис часток не і ні з різними частинами мови.....	83
Морфологія.....	89
§ 20. Іменник як частина мови.....	89
§ 21. Прикметник як частина мови.....	108
§ 22. Числівник як частина мови.....	116
§ 23. Займенник як частина мови.....	126
§ 24. Дієслово як частина мови.....	134
§ 25. Дієприкметник як особлива форма дієслова.....	146
§ 26. Дієприслівник як особлива форма дієслова.....	151
§ 27. Прислівник як частина мови.....	156
§ 28. Прийменник як службова частина мови.....	164
§ 29. Сполучник як службова частина мови.....	166
§ 30. Частка як службова частина мови.....	169
§ 31. Вигук як особлива частина мови.....	171
<i>Контрольні справи до теми «Морфологія».....</i>	<i>172</i>

Синтаксис і пунктуація	178
§ 32. Словосполучення.....	178
§ 33. Поняття про речення. Класифікація речень. Просте речення .	180
§ 34. Розділові знаки в кінці речення.....	183
§ 35. Головні члени речення.....	184
§ 36. Тире між підметом і присудком.....	191
§ 37. Неповні речення.....	196
§ 38. Тире на місці пропущеного члена у неповному реченні	197
§ 39. Другорядні члени речення	198
§ 40. Односкладні речення.....	203
§ 41. Однорідні члени речення	213
§ 42. Розділові знаки в реченнях з однорідними членами	216
§ 43. Поняття про відокремлення. Відокремлені члени речення	227
§ 44. Відокремлення означень	228
§ 45. Відокремлення прикладок	236
§ 46. Відокремлення обставин.....	243
§ 47. Відокремлення додатків.....	247
§ 48. Розділові знаки при уточнювальних членах речення.....	257
§ 49. Порівняльний зворот. Розділові знаки у реченнях із порівняльними зворотами	261
§ 50. Звертання. Розділові знаки в реченнях зі звертаннями.....	269
§ 51. Відокремлення вигуків та слів-речень.....	276
§ 52. Вставні слова, словосполучення і речення	278
§ 53. Розділові знаки в реченнях зі вставними конструкціями	280
§ 54. Вставлені конструкції. Розділові знаки в реченнях із вставленими конструкціями	287
§ 55. Складне речення	294
§ 56. Складносурядне речення	295
§ 57. Розділові знаки в складносурядному реченні	296
§ 58. Складнопірядне речення.....	308
§ 59. Види складнопірядних речень.....	311
§ 60. Складнопірядні речення з пірядними обставинними	312
§ 61. Розділові знаки в складнопірядних реченнях	320
§ 62. Розділові знаки в реченнях з <i>як, немов, наче, ніби</i>	325
§ 63. Складнопірядне речення з кількома пірядними частинами	327
§ 64. Безсполучникове складне речення.....	340
§ 65. Розділові знаки в безсполучникових складних реченнях.....	341
§ 66. Складне речення з різними типами зв'язку	352

§ 67. Способи передачі чужої мови.....	359
<i>Контрольні вправи до теми «Синтаксис» .....</i>	<i>368</i>
Будова слова. Словотвір.....	373
§ 68. Основні способи словотворення	373
Лексикологія. Фразеологія.....	379
§ 69. Лексикологія	379
§ 70. Фразеологія	393
Культура мовлення	397
§ 71. Культура мовлення	397
Повторення вивченого.....	414